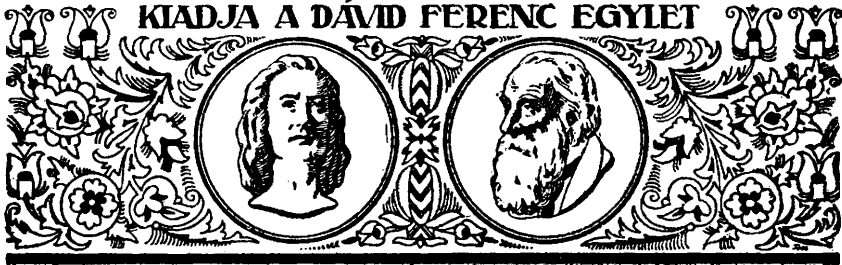

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Levél.

En, a város irok neked, kedves jó barátom, falu!

Azaz, nem vagy te nekem jó barátom; mert ha az völtnél, nem engednéd, hogy fiaid s leányaid jó része engem keressen fel s bennem sinylődjék és kinlődjék igen sok esetben.

A te szegény gyermekeidet a fény és a pompa, a járda és a „könnyü“ élet vonza magához az én kebelemben s aránylag kevés az az ember, aki belőlem fizeti ki adósságát, ha erején felül házat, vagy más épületet épített otthon.

Sokkal több az olyan ifju, aki itt fecserli el legény, vagy leányéletét s minden anyagi javak nélkül csak akkor hagy itt engemet, amikor már megundorodott a bennem levő élettől s hazakivánczik az egészséges tiszta levegőbe, ahol dolgozhatnak az édes anyaföld termő kebelén.

Azt ajánlom neked falu barátom, hogy ne pazarold javaidat az alkoholra s ne tedd tönkre drága életed az én kevés levegőjü falaim között, hanem rendezd magadat, szervezd életedet, gondoskodj hecsületes szórakozásodról, építs magadnak helyeket, hol műveld gyermekeidet, utcáidat kövezd ki, csinálj jó utakat s ha világot akarsz látni, gondoskodj egy mozgófényképszínházról.

Szóval műveld magadat helyes irányban s akkor bennem, a városban is könnyebb lesz az élet; nem lesz annyi zsufolt lakás, beteg ember, rossz szem... és talán azért találkozni fogunk a természet szabad kebelén.

K. E.

TŰZHELY MELLETT

A hívő és a hitetlen.

Olvasóm gondolatait egy kis erdélyi faluba vezetem...
— Folyópartján, hegy tövében fekszik, mint annyi más falu. Rendes, tiszta utcája, egyszerű, fehér kis házai azt mutatják, hogy rendes, egyszerű, de sorsát gondozó nép lakik benne.

Szép, nagy temploma büszkén, Isten hatalmát hirdetően emelkedik ki a kis házak közül, fenségesen példázva az Isten és ember közti nagy különbség elismerését az emberek által...

A templom külseje rendes, tiszta. Látszik rajta az ápoló kezek munkája és az, hogy mód is, akarat is van az emberekben az Isten házában tisztességben tartására.

A templom közelében, a széles főutcán, ráakadunk az iskolára is. Azaz, hogy az iskolákra. Mert hát az újabb időben más javakban inkább szegényedett, de iskola terén számban gyarapodott a falu népe: egyházi és állami iskolája is van.

Mindig, valahányszor iskolát látok, eszembe jut az a megálapítás, hogy az iskola a helység műveltségi fokmérője s ha azt az iskolát a helységnek kulturát értékelő, érette áldozni is tudó polgárai teremtették meg: az *öntudatos* lényeket dicsérő nemes cselekedetnek számít...

Verebes lakói büszkéek is iskolájukra! Nem mind a kettőre csak egyikre, amelyiket ők maguk teremtettek meg, amelyet ők tartanak fenn. A község lakószáma mindig sokat adott arra, hogy a vidéken nekik legyen a legjobb hírű iskolájuk.

No, de ne időzzünk sokáig az utcán, keressünk fedelmet s alatta meleget a hideg decemberi idő viszontagságai ellen. Térjünk be amoda, egy szerény, kis cserépfedelű házba, hol történetünk főszereplője Kenderesi Ferenc egyszerű kisgazda lakik.

Rendes, tiszta hajlék az ő lakása. Ház, csűr, istálló mind az ő kezemunkájának az eredménye. Kis gazdasága mellett a faragás a hasznos-hozóbb foglalkozása, de azért izig-vérig magyar földművesember a mi Kenderesink.

Amint belépünk portájára, éppen állataival foglalkozik. Ellátta azokat ismét egy napra s szemét meglelégedéssel legelteti a kielégült, nyújtózó barmokon. Ezek az ő házanépének eltartó oszlopai, melyek munkásságával karöltve, biztosítják életüket, jólétüket s meglelégedésüket.

Munkája végeztén kilép az udvarra s elénk tűnik tekintete, tartása. Az értelmes, okos arc, a mélytűzű szemek, a barátságos, de határozott vonások összhangban vannak magas, erős teste egyenes tartásával s határozott lépéseivel.

Pedig nem volt könnyü élete. A 40 éves embernek testileg, lelkileg kijutott a megpróbáltatásból. Négy hosszú évig, távol a boldog családi tűzhelytől, az örökös veszedelemben mindig szembevigyorgott vele is a kaszás halál. Négy hosszú esztendő alatt a nélkülözésnél, éhség s fázódásnál még többet szenvedtette az epesztő honvágy . . . De a szenvedés sem testén, sem lelkén nyomot nem hagyott s ő áldja az Istent ezért, amint ezt akkor is, azelőtt is tevő.

Élettapasztalatai érlelték lelkét oda, hogy komoly, mély hitű ember váljék belőle. Nem a veszedelmek idején, de még a boldog békeidőben megfogta lelkét az a gondolat, hogy minden mulandó e földön, bármily hatalmas is az: egyedül a teremtő Erő, az életeket, sorsokat és a nagy világot kormányzó Hatalom örök s megváltozhatatlan.

Ez a gondolat s az efölötti hosszas tünődés vallássá tette a különben is komoly embert.

És vallásos, békés kedélyét a háboru vihara sem változtathatta meg. Mélyen, szívében volt megásva Isten várának fundamentuma, a várfalak is kemények valának, kiálltak minden ostromot s az alap szilárdan megmaradt; — szívéét elkerülte a gyilkos golyó . . .

— Édes apám! — szólítja meg a házfelé tartó Kenderesit 5 éves kis fia, — várja Áron bá!

Azzal kis kezét apja kérges, erős tenyerébe süllyeszti a kis ember, felmosolyog a komoly nagy emberre. Az a mosolygást szeretettel viszonzozza s belépnek együtt a házba.

Ott benn az asszony vacsorát készít. Egy 14 éves kis lány édesanyja jobb keze — sietve lámpát gyújt, melynek fénye épp akkor áraszsa el a szobát, mikor a gazda a kis trónörökössel átlépi a küszöböt.

— Adjon Isten jó estét! — mondják egyszerre mindnyájan, a felvilágító lámpafényre is, az ujonnan érkezők a kölcsönös találkozásra is értve a rövid fohászos köszöntést.

— Hozta Isten Áron bátyám! — köszönti a gazda derült arccal külön is vendégét, — hogy szolgál egészsége?

— Köszönöm, — hangzik a válasz — csak a rossz lábaim hozának át e pálca segítségével; nem láttam az Istent . . . Enni kezdte tagjaimat ez a kutya köszvény, sokat szenvedek tőle. Ugy dolgozik a tagjaimban, mint mikor a mészáros forgatja kését a marhában!

Beszéd közben pipáját szájából kiemelve, gyakorlott mozdulatokkal kíséri a mészárosra vonatkozó hasonlatát, minek végeztén hegyeset sercent, jelezvén, hogy mondanivalóját ő befejezte.

Kenderesi nem felel az öreg istentagadónak; megmossa istárlószagu kezét, aztán feleségének halkán valamit odamond. Az édes anya erre elővéteti Ilonkával a kézimunkáját, a 10 éves Péterrel a könyvestáskáját s a kis Ferikét kézenfogva, mindhármukat átviszi a szomszéd szoba függő lámpája alá, hogy ott vacsoráig foglalkozzanak s ne legyenek fültanui Áron bá közismert jelés mondásainak.

Mig ez megtörténik, nézzünk szembe az öreg istentelennel. Áron bá 60 év körüli, szurós szemű, barázdás arcu, összeszobontos haju férfi ember, kinek a pipa csak akkor esik ki a szájából, mikor eszik s iszik, no meg talán amikor aluszik. Lázadozó természetű ember. Neki semmi sincsen jól úgy, amint van, amint mondani szokás: „minden kákán csomót keres“ ökelme. Gyűlöli az embereket, mindenkiben ellenséget lát. Az emberek mindenirányú munkáját ellenséges cselekedetnek minősíti, amelyek csak arra jók, hogy neki kellemetlenkedjenek.

Embergyűlöletéből fakad csufolódó természete. Mindent és mindenkit leszól. Beszélgetéseit arra használja, hogy lerontsa embertársaiban a szép és jó iránti nemes törekvést. Ha nagy néha el is megy gyűlésekbe, olyan helyekre, hol az emberek sorsának, dolgainak jobbrafordításával foglalkoznak, hol a jövődjó jobb utjainak kiépítésén munkálnak, Áron bá véleményét eltávozás közben ekként hallatja: „Minek az a sok okoskodás, az is kár, hogy ennyire vagyunk, ki köszöni meg ha jót tettél?! . . .“ Kezével pedig megvetően legyint s további szavaiban azt, aki jót cselekszik, azzal vádolja, hogy csak haszonlesésből tette . . .

És amint nem hitt az embereknek, azonképpen nem hitt Istenben sem. Nem hitt létezésében, munkájában, jutalmazásában és büntetésében. Ha valaki előtte szent nevét említette, gunyosan legyintett a kezével.

És csodálatos! a mi istenfélő Kenderesi Ferencünket szerette Áron bá. Tetszett neki szép, egyenes beszéde; nemes csengésű, meleg hangját szívesen hallgatta s bár kétségbevonta állításait, irigyelte törhetetlen hitéért, nyugodt boldogságáért.

Ezt azonban neki nem mondta. Hanem valami folyton ösztökelte, hogy menjen, beszéljen Ferenc öccsével, hogy gunyolja, hogy csipdesse szavaival. Látta, hogy Ferenc más ember a többinél. Mások, öregek s fiatalok, ha előttük istentelen beszédeit pattogtatta, kacagtak rajta: az egetverő szavak a képzeletet, az emberi hiúságot, dőlyfőt csiklandozták. Sokan bámullattal tekintették Áron bát, mint ahogy bámulnak egy nagy erejű embert, vagy híres céllovót: hogyne! ki a hatalmas Isten trónját megmeri mozgatni, aki az örökkön égő láng felé meri kilőni nyilait, az csak megérdemli bámulatunkat?! . . .

Ferenc nem tartozott ezek közé.

De azok közé sem, akik beérik azzal, hogy az istentelen beszédre rosszalólag meglógtatják fejüket. Ő vallásos volt szívével, lelkével egyaránt, ki rájött arra, hogy nemcsak neki nagy értéke az ő igaz hite, de nagy, el nem muló vagyona lehetne az emberiségnek is, ha mindenki úgy érezne, úgy gondolkozna, mint ő. Rájött arra, hogy csak ez a boldog hit emelheti fel a porbasujtott emberiséget. Érezte, hogy ha e boldogságot valakinek keblébe oltathja, az ő boldogsága fokozódik.

Kenderesi egy öntudatosan vallásos lény volt.

Most, hogy elrendezte a házat, Áron bá' szavainak méltó elfogadásához, letelepedett vele átellenben az asztal másik oldalára, értelmes, mélytűzű szeméit Áron bá' szurós, apró szemével összekapcsolta s így szólott hozzá :

— Nem látta az Istent, bátyám ?

— Nem én . . . — felelt a megátalkodott.

— Mondja csak, Áron bá', ha maga abban a korban élt volna, amikor még a löcsös és vastengelyű, festett s bőrüléses szekeret nem ismerték, amikor az emberek eszközeiket kőből és csontból készítették, mondom, ha akkor élt volna és kapott volna egy szép napon ajándékba — valakitől — egy fájntos vastengelyű szekeret, amilyeneket most csinálnak, mit szólót volna hozzá ?

— Biz' az csuda lett volna öcsém !

— Elhitte volna-e, ha azt mondja valaki, na Áron, ez a szekér az égből pottyant neked !

— Pottyant a patvarból, hogy hittem volna !

— Mit gondolt volna ? — faggatja Kenderesi az öreget.

— Hát hogy ki a manó tudott ilyen kitünő szekeret készíteni ?

— Látja Áron bá', én azt hiszem, úgy gondolom, hogy ezt a nagy és szép világot is csinálta valaki, mint azt a pompás szekeret a mesterei. Mondja jó ember — folytatja Ferenc, — nézett-e már fel a csillagos égre s ha nézett, gondolkozott-e a csillagok sorsáról, dolgáról úgy 10—15 percig ?

— Van nekem más gondom.

— Pedig látja, ha felnéz oda s elgondolkozik, rájön, hogy nem diszes cifraságok, de lebegő földek azok ott, melyek fényüket a naptól kapják. Lebegő földek a fejünk felett ezerszámra, amelyek közül ha csak egy is leesnék ide, mihozzánk, porrázuzná földünket minden emberalkotta büszke teremtményeivel együtt.

Áron bá' kellemetlenül fészkelődött a helyén ; talán arra gondolt, jó lenne hazamenni s megvacsorázni, míg az a borzasztó dolog megtörténhetnék.

— Gondolt-e arra büszke, öntelt ember, — folytatta Ferenc, — mi lenne velünk, ha egy napon elmaradna a Nap fölkelése s örök sötétség borulna mireánk ? Vagy gondolt-e arra, milyen szörnyű pusztulás lenne mindnyájunk sorsa, ha az áldott Nap úgy eltávolodnék tőlünk, vagy mi attól, hogy melege nem olvasztaná fel soha többet a hómezőket s jégkérgeket ?

— Abbizony baj volna, de azt mi ejsze nem érzük meg — vigasztalta magát Áron.

— Az az öröktől fogva működő Erő, ki létrehozta e nagy világot és fenntartja, kormányozza pontosan és bölcsen, az a nagy Hatalom, amelyhez képest én semminek érzem magam s az a Jóság, mely irányomban, mint az előbb is mondtam, megnyilatkozik : ez az én Istenem, aki előtt fejem meghajtom s akihez nyelvem hálát és köszönetet rebeg ! — fejezte be szavait Ferenc átszellemlült arccal.

— Sokat tudsz öcsém, mert tanultál. De szeretném, ha egyszer Darvas urral, az egeresi bérlővel beszélnél; az többet tanult s többet is tud tenálad, mert kolégyomot is végzett s mégis azt mondja, nincsen Isten, a természet maga-magától lett s csak úgy önmagától működik itt minden a természet törvényei szerint.

Aron, mikor e szavakat elmondotta, egész valóját egy titkos öröm járta át: nem tud felelni Ferenc e kérdésre s ő marad felül a vitában.

— Nem tudok én sokat bátyám, — felelt neki Ferenc, — csak sokat érzek. Darvas ur — én is hallottam róla — sokat tudhat, *de érzése nincs*. Hanem mondja meg nekem Aron bá', látott-e az erdőn olyan fát, amelyik a másik fa fölé nő? Elyomja, elpusztítja az idősebb fát ez a törekvő fiatal, pedig csemete korában az öreg fa védelme alatt erősödött meg. Ugy-e furcsa dolog? Oh az életben furcsánál-furcsább dolgok vannak! Hát olyant nem hallott, hogy a gyermek megütötte az ő szülőjét? Ez is különös, de előfordul. Hát az hogyne fordulhatna elő, hogy Darvas ur megtagadja az ő teremtető Istenét? De ebből nem következik, hogy Isten nincs. Az Isten őt, a hálátlan gyermeket nem tagadta s nem tagadja meg. Neki is adott egy szikrát, — a lelket magából, — mely megkülönböztesse minden más teremtménytől, — értelmet, — hogy választani tudjon jó és rossz között, — szeretetet, — mely összekapcsolja őt Teremtőjével és embertársaival. De úgy látszik, Darvas ur nem az isteni, hanem az emberi törvényeknek hódol s ezek gyarlóságai szétszaggatták a kapcsolatot ő és Teremtője között, kitorölték lelkéből Istenének fogalmát. De rá is van szükség a világban. *Hogy ismerjük meg a rossz nélkül a jót?*

— Hogy a természet saját törvényei szerint működik? Ezt maga sem érti, én sem értem, de még Darvas ur sem érti, bátyám!

— A cséplőgép, ha megindulhat, nagyon szépen működik, mert a géprészeknek megvan a maguk törvénye s egyik a másikat segíti, mozgatja s a géprészek összeműködése adja az egész, bámulatraméltó munkát. Hát ilyenforma a természet munkája is. A nap, a föld, a növények, az állatok, a vizek stb. és az ember összeműködő munkája a természet csodás élete. De hát valamint a cséplő sem mozdul meg fa és víz, a belőlük származó gőz nélkül, azonképpen a természeti tárgyak élete nélkül nem lenne természeti élet. Ki adta az első életet embernek, növénynek, állatnak? S ha magára működik most e nagy világ, ki indította meg a természet gépezetét?

— Hagyjuk el már öcsém, mert elfő a vacsora — tért ki a válasz elől Aron bá'! — Vannak ennél más dolgok, amik jobban bosszantanak engem. Az élet bajai, itt, körülöttünk s nem a napban, tengerekben s egyebekben. Majd valamelyik este még bejövök s megint megfaggatlak. Meglátom akkor, mit tudsz felelni, adta meg magát a mai napra Aron bá'.

— Szívesen látom bátyám. Szeretném, ha megtudnám győzni.

egy és másfelől. Szeretném, ha nyugalom s boldog megelégedés költözne a lelkébe. Mit ér e földön élete, ha örökös zsémbelés, elégedetlenség tölti el szívét, lelkét? Hogy nyugodjék meg lelke, ha nem helyezi azt a legfőbb lélek oltalma s őrizete alá? Hogy legyenek az emberek együtt, egymással boldogok, mikor valaki külön az ő lelkében nem tud összhangot, megnyugvást találni s létrehozni?

S amíg Kenderesi Ferenc ezeket mondotta, felállt, megfogta az öreg kérges kezét, belenézett hosszan a szemébe s azt találta, hogy Áron bá'nak nem olyan szurós már a tekintete...

Áronbá csendes jó éjszakát kívánt s hazament.

Kenderesi Ferenc pedig maga köré gyűjté szive véreit s lelkének felét, jó feleségét és csendesen, hátatelt szívvel költék el a jó vacsorát.

(Folytatása következik.)

Kálnoki Károly.

A szülők vétkei.

Ama nagyok és kiválóak, kik tudásukat, tehetségüket és életük nagyobb részét az egész emberiség haladásáért és művelődéséért áldozták föl, rájöttek arra is, hogy nemcsak az egyes családok, hanem a nemzetek ereje és jövője is mindig a jelen gyermekeinek helyes és okszerű nevelésében van letéve. Az az egyén pedig, aki kötelességét e téren hiven teljesíti, feladatát buzgósággal oldja meg, mindennél többet tesz és minden nagynál értékesebbet cselekszik.

Ez a munka igaz, hogy szilárd kitartást és sok áldozatot követel, de azért az apostoloknak, a *szülőknek* és a társadalomnak abba belefáradnia sohasem szabad. Mulasztani és télenkedni pedig még annál kevésbé; mert míg a szorgalomnak és a folytonos foglalkozásnak jutalma az elért eredmény után a lélek gyönyörűsége és a szív boldog nyugalma lesz, addig a mulasztás és nemtörődömség a legnagyobb bűnnek és veszedelemnek lehet az alap oka, melynek káros veszedelmét aztán nemcsak a közvetlen környezet érzi meg, hanem egy egész nemzet s talán a világ is. A bűnösöknek pedig Isten büntetése mellett saját vérük, édes gyermekük durva bántalmait is hordozniok és viselniök kell el mégis, mégis hányan vannak a jelen hivatottjai között, akik megfélemlítve küldetésük szentségéről, annyi mulasztást követnek el a gyermek rossz nevelésével. Ellentétben a görög és az ősi római anyákkal, nem önmagukat áldozzák föl a kisdedekért, hanem gyermekeiket áldozzák föl saját céljaikért, az anyagiakban leendő meggazdagodásért.

Azok a beesett fáradt szemek, felborzolt beteges arcok, melyek az iskolába belépőt fogadják, szent bizonyágai és jelei annak, hogy a családban baj van. Elbeszélik, elmesélik ezek az élethű képek, hogy a szülők és a nagyobb testvérek gondatlanok és mostohák; továbbá, hogy a lélek és a szív figyelmeztetésére és bölcs oktatására nem hallgatnak, a jövőre és annak veszedelmeire nem

gondolnak. Pedig hát a napi események elég világosan bizonyítják, hogy a szülők vétkeiért és mulasztásaiért előbb-utóbb, a szerencsétlen gyermekek szenvednek. A tisztának, jónak és ártatlannak teremtett szív az átkos körben elromlik, eldurvul s az ifjut könnyörtelenné teszi nemcsak önmagával, hanem környezetével és embertársaival szemben is. Az utcára dobott, vagy állat módjára kezelt öregek a szenvedések napjaiban ugyan rájőnek tévedéseikre, de már minden késő, mert az „apám csirkéje“ és az „anyám madara“ megnőtt, s a vessző már semmit ér, sőt Isten káromlások között a szegeletben sem lehet állítani. Ami jó, azt megveti és ami rossz, a kocsmát, a kártyát és a kicsapongó mulatozást pedig mindennél többre becsüli. A templomot és az iskolát kerüli. De hogyan is tudná e nemes intézményeket érdemük szerint értékelni, mikor gyermek éveiben nem volt arra módja és alkalmá, hogy velük közelebbről megismerkedjék, mert a gyermek hiába vágyik és vonzódik, ha a szülők és a nevelők a kis „libapásztort és az ostoros fiut“ többre nézik, többre tartják, mint a törekvő jó iskolás gyermeket.

Az életben a ruháért, a mindennapi kenyérért igaz, hogy küzdeni és dolgozni kell; de e kötelesség és hivatás a viláért sem akarja megfosztani az embert a legnemesebb és legszentebb jogától: a gyermek neveléstől. Sőt oly gonddal és körültekintően osztja be az időt, az órát és a percet, hogy aki azt kellően felhasználja, az itt is, ott is boldogul és célt ér. Akit a kincs és a gazdagság utáni vágy meg nem szédít, az élet rendes útjáról le nem térít, annak öreg napjaiban, egy békés és csendes családi kör lesz fáradságának és szorgalmas munkásságának a jutalma, melyben a jól nevelt gyermekek a szülőket és a szülők pedig a gyermekeket szeretik, tisztelik és megbecsülik. Az a mozgékony, fürges és munkásság, melyet e békés családok ifju emberkéi fölmutatnak és elárulnak, azt tanusítják és bizonyítják, hogy a gondos szülők a szervezetet, a szívet és a lelket fejlődése zsenge korában már nem ölték meg a romboló és veszedelmes pálinkával, sőt e méreg gyógyító erejét még a legmakacsabb „hasgörcsök“-nél sem vették figyelembe. Szelidek és nem kötekedők, megértők és könyörülők. A jóért lelkesednek, a társadalmi, gazdasági, vallási egyesületeket és szervezeteket a rajongásig szeretik. Beszédük és minden cselekvésük oly tiszta, természetes és eredeti, hogy azokban és azok által még a legveszedelmebb ellenség a „gonosz irigység“ sem tudja fölfedezni a — szülők vétkeit. — És ez a szép, ez az Isteni!

Lőrinczi Miklós.

Egyházunk összes lelkészeit és tagjait tisztelettel kérem, hogy mindenféle pénzbeli átutalást, ha ez bankutján történik, csakis a Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbankhoz sziveskedjenek átutalni, ahol a kifizetés alkalmával semmi néven nevezendő költség nincs felszámítva. *Hadházy Sándor* pénztárnok.

Egyházi énekek.

1. (Hozzád megyek dallamára.)

**Uram, pereld meg bús lelkem perét,
Hozd fel nyugalmam békés reggelét,
Nézd csüggedésemet,
Gyötrő kétségemet,
Ne próbálj, jó Uram,
Erőm felett.**

(Jerimiás siralmi. 3. 58.)

2. (A Sionnak hegyén dallamára.)

**Kelj föl, kelj föl, ój Urnak karja,
Óltózd fel az erőt!
Népednek nincs mi összetartsa
Az elvézés előtt:
Szerejni nem tud, egymást marja.
Uram, elvérezünk!
Kelj föl, kelj föl, ój Urnak karja,
Ój tégy csodát velünk!**

(Ésaiás. 51. 9.)

3. (Oh meg nem alvó dallamára.)

**De jó nekünk itt laknunk nálad
Békesség áldott Istene,
A háborgás ránk nem találhat,
Hadat küldöttél ellene,
Ój jó Atyám, szent itt e hely,
Hozzád emel, Uram, hozzád emel.**

**Leoldom Isten lábaimról
A hétköznapi saruját
S dalit pengetnek szent áhítatról
Lelkemben firkos ciferák.
Ój jó Atyám sítb.**

**Megszaggatom eléd omolva
Áldozatomnak könfösét
S a bánatmat – ha ért is volna –
Arcod miní polyvát üzi szét.
Ój jó Atyám sítb.**

Pálffi Márton.

Értesítés. Előfizetőinknek óhajtunk szolgálni, amikor értesítjük, hogy Vásárhelyi János kolozsvári ref. esperes temetési beszédei (60 drb.) kb. áprilisban jelennek meg „Az Út“ kiadásában s aki 120 leu árban meg akarja szerezni, az akár ott, akár nálunk előjegyezhet március 20-ig. Bolti ára sokkal több lesz. **Szerkesztőség.**

NŐK VILÁGA.

Ki volt Perczelné Kozma Flóra?)

„Nem halok meg, hanem élek és hirdetem az Úrnak dolgait.“ E fölemelő, vigasztaló szózat zeng szivünkbe Perczelné Kozma Flóra gyászjelentőjéről.

Mintha csak Ő maga szólana szelid, halk szavával, de annál erősebb hitével és meggyőződéssel. És mi letöröljük a veszettség fölött hullatott könnyeinket s reményes enyhülettel emlékezünk — finom lényü, de kivételesen erős lelkü — apostol asszonyunkra.

Szeretettel, hálával emlékezünk Reá, ki halálával sem szünt meg tanítani és buzdítani minket unitárius nőket.

Hadd álljon előttünk pár vonásban páratlanul nemes alakja!

*

Nemcsak érdekes, hanem jellemző dologként kell fölemlítenem, hogy Perczelné K. Flóra a mi nagy Dávid Ferencünket követte akkor, midőn lelkébe sugárzott a Biblia intése: „mindeneket megpróbálgatok s ami jó, azt megtartsátok.“ Perczelné K. Flóra engedett e lelki rezdülésnek s hitszomjasan kutatott a jobb és tökéletesebb után.

Midőn gyermekei elérték azon időpontot, hogy vallásos érzelmeiket fejleszteni lehetett és kellett, a szerető anyasziv sokat töprengett. Mi volna az a hitbeli lényeg, melyet gyermekei szívébe olthat, teljes bizalommal az iránt, hogy az a vallás, az a hit lesz e földön legdrágább kincsünk.

Tanult, kutatott és fölfedezte azt.

Gyötrődő keresése közben már csaknem elvesztette reményét, hogy az epedve óhajtott igazságot, hitbeli lényegét megtalálja. És akkor, mint élő kijelentés, kezéhez jutott szeretett főpásztorunk: Ferenc József püspöknek „Unitárius Kátéja.“

Mint éhező, ki kenyérre talál, úgy érezte a boldogságot, e reá nézve nagyszerű fölfedezés után. E mű lelki szabadságot, jézusi szeretetet, megértést, jellemnevelő világosságot árasztott már-már csüggedő lelkébe s Perczelné Kozma Flóra gyermekeivel együtt unitáriussá lett.

Ez időtől fogva meggyőződéssel hirdette az unitárius eszméket, vetette az ige magvait megértő lelkek termő talajába.

*

Az ő szelid, halk szava elhangzott az egész országba. Nevét ismerték, becsülték más vallásu embertársai is. Egész lénye sugá-

*) Néhainak, mint a budapesti D. F. Egylet volt elnökének emlékeztére fölolvasta ott a kolozsvári „Unitárius Nők Szövetsége“ által folyó évi február hó 10-én rendezett összejövetelen.

rozta azt a nagy önzetlen szeretetet, mely által éreztetni tudta embertestvéreivel, hogy ő igazán a Jézus tanítványa.

Itt találjuk magyarázatát annak, hogy soha nem jutott eszébe a felekezetieskedés töviseivel vérezni felebarátai szívét.

Ő fölemelkedett a Channing eszményi unitárizmusának nézőpontjára és minden vallásban megtalálta a szépet, a jót s igyekezett kikristályosítani az unitárius vallás keretében úgy, hogy azokat minden emelkedett, nemesen gondolkozó lélek befogadhatta.

Ha olvassuk: A „berlini“ Jézus című visszaemlékezését, már ez egyből is meggyőződhetünk állításom igazságáról.

E mélységesen szép lelki élményét itt most csak röviden vázolólok:

Mikor Perczelné Kozma Flórának férje halálos betegen feküdt a berlini Vest-Szanatoriumban, az ottani orvos már kimondta a megváltozhatatlan véget. Kétségbeesetten összetört szívvvel rohant ki e rémes helyről lelki sebére enyhületet találni a fájdalomtól elgyötört feleség.

Mint a sivatag oázisára epedő, úgy óhajtotta lelke a templomot, a csöndet, a magányt. Kétségbeesítő helyzetében, mint egy csodálatos erőttől vezetve rohant egy ismeretlen utcán s ime — csodák csodája — egy óriási templom állt előtte.

Nyitott ajtaján belépett a művészettel teljes óhitű templomba. Valami ellenállhatatlan vonzás folytán mind beljebb-beljebb haladt a remek festményekkel ékített, jóleső félhomályban hívogató templom belseje felé.

Hirtelen tágranyilt szemmel, bámulva állt meg egy óriási fehér márvány szobor előtt. A főséges tartású márvány alak úgy tárta feléje karjait, mintha csak őt várta volna; őt a szenvedőt, a fájdalomtól mélyen sujtottat, hogy elvezesse a mi édes Atyánkhoz, egy igaz Istentünkhöz. Ez az alak Jézust ábrázolta, az igaz barátot és lelki orvost.

Hogy mit érzett e pillanatban, arról csak annak lehet fogalma, ki már valaha megjárta azt a kálváriát, hogy teljesen idegen, más nyelvű, más szokású helyen, elhagyatottságban, reménytelenségben küzködik szörnyű fájdalommal. Kitántorogni egy földi orvos lesújtó megállapítása után a vigasz nélküli idegen világba — s pár lépésre megtalálni azt a másik orvost, ki örök életet hirdető mosolyával a szenvedő felé tárt karjával a szenvedő segítségére siet. Meggyőkeresedett lábbal, testben, lélekben remegve, de új reménnyel, új hittel állott Jézus biztató alakja előtt. S hogy teljes legyen az édes enyhülés, e pillanatban fölbugott mély zengéssel a remek orgonán: „Erős várunk nekünk az Isten . . .“

Fölmagasztosulva e nagyszerű lelki élmény hatása alatt, kisírt, fájó szemeit körül hordozta a templomon. Ime! a Mester szobra mögött, szürke márványból faragva állt két jól ismert alak: Luther a bibliával s mellette tanítványa: Melancthon.

A lelki vigasztalódás e főséges pillanatában eszmélt rá

Perczelné K. Flóra arra az igazságra, *hogy az igazi művészet örök tényező marad a hit világában és hatása csak jótékony, fölemelő lehet az emberi lélekre.* Ennek a meglátásnak nyomán támad édes reménység szívében, melynek varázs szemüvegén — ő maga mondja — „bepillantottam egy percre a jövőndő átszellemült, költői magaslaton álló protestantizmusába.“

*

Perczelné Kozma Flóra megértette, átérezte finom lelkével a női szív ezer apró, de sulyos nagy fájdalmait s e földi létben jogos vágyait is. Meleg szeretet s a segítés forró vágya ösztönözte a nő kérdéssel való beható foglalkozásra.

Magas szelleme, nemes fölfogása azonban megóvta e téren is attól, hogy visszatetsző, vagy gunyra alkalmas tulzásokra ragadtassa magát.

Önzetlen, jósággal átítatott reformeszméinek nem volt szükségé olyan irányu érvényesülésre sem, mely csak úgy toborozhat hiveket, ha könyörtelenül lerombolja a régi értékeket.

A mai kor nőinek hivatására és értékelésére vonatkozó fölfogását számos és jelentős ily irányu írásából ismerhetjük meg. „A szociális munkát végző asszony“ címűben így szól: „... se félrevonuló és hallgató, se örökösen és külsőségekben szereplő asszonyra nincs a köznek szüksége, hanem vagy hivatalosan és hivatásosan dolgozó, vagy a csendes kötelességet végző, otthonából merészen ki-kilépő luxust* mellőző munkás asszonyra, ki minden egyes külső kötelességének lelkiismeretes végzése után visszatér a *hangtalan, de fontos családi munkához.*“

*

Perczelné Kozma Flóra törékeny testü, betegségtől sokat szenvedő asszony volt. Itt találjuk okát annak, hogy a szenvedésre különösen is reagáló lelke magához szeretne ölelni minden szenvedő szívet s a fájdalom tisztító hatásán keresztül szeretné vezetni ama megbékéltető magaslathoz, hol érezzük, hogy: „meg kell barátkoznunk minden elkerülhetetlen szenvedéssel, még a halál tényével is s magasabb véleményt táplálva ezekről, még legsúlyosabb veszteségünk tudatában is, akarjuk ismét visszanyerni lelkünk elvesztett harmoniáját, összhangját.“

„A szenvedés művészete“ címü elmélkedésben beszéli: egy szerencsétlen reggel a berlini Vest-Szanatorium mellett lévő szállodában a bánattól és fájdalomtól összetörve dőlt le egy kerevetre. Görcsös bizalommal, szinte kierőszakolt reménységgel imádkozott drága betege életéért. A mennyezet felé emelt, Istent kereső tekintete szinte megkövülve akadt meg a csodálatos régi oszlopos tetőzetten. Egész sereg női alakot ábrázoló szobor tartotta a mennyezetet olyan beosztással, hogy míg egyik alak rettenetesen eltorzult arccal, kidagadt erekkel, összezilált hajjal s mindkét roskadozó

*) Fényüzést.

karjával tartotta sulyos terhét, addig a másik átszellemült, majdnem tulvilági bizalommal arcán, könnyed mozdulattal s csak az egyik karjával fogta föl a terhet.

„Mint a villámcsapás sujtott rám egy pillanat alatt az a soromat megpecsételve látó, rémes, de később már némi magasztossággal vegyült érzés, hogy *nem az a kérdés meghallgatja-e Isten kétségbeesett kérésünket, vagy sem, hanem, hogy miképpen viseljük el mi a kikerülhetetlen csapdsokat.*“

És Perczelné Kozma Flóra így jut el egy megrázó lelki élmény útján a szenvedésnek legnagyobb művészehez, a názáreti Jézushoz, aki már kétezer évvel ezelőtt kimondta a legemelkedettebb fejlődés lehetőségét, mely szerint: kellő lelki harmoniával, Istennek vigasztaló erejével kapcsolatban „boldogok“ lehetnek a „sírók“ és az összes nyomoruságban szenvedők, még ha ki is kell üríteni az Isten által nyújtott „keserű poharat.“

Aki a szenvedést ilyen magas értelemben vett művészettel tudja elviselni, az végtelen jót cselekszik akkor, ha — mintegy isteni sugallatra — közli a többi szenvedővel is ama csodaforrást, honnan sebére balzsamirt találhat.

*

Elhalt a szó Perczelné Kozma Flóra ajkain, mint a hárfahang; de él az eszme müveiben s hirdetni fogja mindörökké unitárius apostolasszonyunk gyönyörű tanításait.

*

„Nem halok meg, hanem élek
És hirdetem az Úrnak dolgait;“
Csak testem éjben, lelkem éjben . . .
Ragyogva onnan visszaint.

E földi lét csak vándorut
A célhoz el a lélek ér;
Ne féljeteK: nincsen halál
Örökké él, ki hisz, remél.

Ürmösi Károlyné.

Pilléreink. Örökös alapító tagjaink száma az új esztendőben is szaporodik. Világi férfaink közül alapító tagokká lettek: dr. Balogh György aranyostordaköri felügyelő gondnok, Boros György Székelyszenterzsébet, Szász Sándor Olthévíz, dr. Zsakó Andor Kőhalom. Így a világi alapító tagok száma eddig harminckilenc. Nőtágjaink közül alapítókká lettek Blási Józsefné Kolozsvár és özv. Tobis Simonné Marosujvár. A női alapítók száma eddig tizenhárom. Ohajtandó volna, hogy számuk haladja meg a férfiakét. Lelkészeink közül új alapító Ürmösi Károly kolozsvári esperes, ki a tizennegyedik a lelkészek sorában. Ezeken kívül van még négy tanári, kilenc egyleti és két emlékalapítványunk, vagyis az összes alapítók száma nyolcvanegy.

Misszió.

A kereszturi kör — gondolatom szerint — jó uton van akkor, amikor missziói tagozataiban a belsőemberek kölcsönös támogatása által sorra egyházközségeiben hiveink lelki életének megszervezésével foglalkozik.

A nyikóvidéki alsó tagozat jelentéséből is világosan megtudhatjuk, hogy Marosi Márton elnök, Pál Dénes, Pap Ferenc, Kozma Zoltán, Pálffy Albert lelkészekkel együtt a presbiterek és megértő hitek támogatása mellett milyen nagyfontosságú munkát végzett az 1925. évben Kadács, Szentmiklós, Kede, Medesér, Siménfalva községekben.

Egyházközségeink és hiveink életét csak akkor tudjuk jó irányban vezetni, ha megállapítjuk a tényleges helyzetet, megvizsgáljuk embereinket, föltárjuk a hiányokat s kitűzzük az elérendő célt.

Amint lelkes barátaink megfigyeléséből kiténik, de a tények is mutatják, a nevezett egyházközségekben élet és haladás észlelhető; ami arra mutat, hogy hiveink általában becsületes, igaz uton járnak s egyházunkat és annak intézményeit, áldásait megbecsülik.

Szentmiklóson pl. a háboru előtt büntetés terhe alatt kötelező volt a vasárnapi munkaszünet s most is hajlandóság van erre. Ott szép kulturházat építettek, ez a maroknyi, öntudatos, jó nép.

Medeséren általános az egyházzal szemben való jóakarát s a községnek intelligens ifjúsága jó irányban vezethető. Egyebek mellett templomával és tornya javításával kell foglalkoznia.

Kedében gyönyörű házat építettek óriási áldozattal.

Siménfalva jól szervezett község; mintaszerű volt a múltban is s lelki kiépítése nem nehéz, ifjúsága megszervezése biztos sikerű a jelen erők mellett.

Kadácsban az ifjúság szervezett, az egyleti élet buzgó s tudomásunk szerint vannak olyan kiváló emberek, kik az egészét jó irányban befolyásolhatják.

Más jelentéseket is szívesen veszünk.

Hivatásunk, hogy egymást jó akarattal jó irányban segítsük és vezessük. Egyházunk hiveinek boldogulását munkálja. K. E.

A Péterfi Dénes emlékalapra, melyet a kolozsvári unitárius egyházközség részére gyűjtöttünk, ujabban a következő adományok folytak be: Ádámosi Gábor 250, dr. Boros Györgyné 200, dr. Hintz Györgyné, Boros Ella 300, Kovács Kálmán 100, Szénássy Istvánné Dész 50 és Zsakó Andor 100 Leu. Amidőn a fentebbi szíves adományokért a kolozsvári unitárius egyházközség nevében hálás köszönetet mondunk, ismételten tisztelettel felkérem Péterfi Dénes tanítványait, barátait, hogy az alapítvány gyarapításához szíves adományaitak hozzám küldeni méltóztassanak. *Hadházy Sándor* pénztárnok.

„A szeretet testvéri érzelmeivel elteltten mondom köszönetet tek. Felszegi Ármin Kis-Ilyei körjegyző urnak, aki Kis-Ilyei és Maros-Járai leányegyházaink részére 500, azaz ötszáz leut adományozott azon célból, hogy azok részére templomi használatra énekes könyveket szerezzünk be. E nemes cselekedet nem szorul dicséretre. Isten áldása legyen a nemes keblü adakozónak életén.“

Fekete József beszolgáló lelkész.

A bágyoni unitárius egyh.-község 1925. dec. 27-én történt adományai a kolozsvári unitárius theol. akademia szegénytanulóinak segélyezésére. Az adakozók névsora: Szép Ferenc 20, Szép Zsigmond 10, Simonfi Gábor 10, Fodor Tamás 20, Simonfi László 5, Jenei Mózes 5, Balogh Gáborné 10, Német János 20, Fehér Mihály 20, Geszler Samuné 5, Kaszás Anna 5, Árkosi Dezső 20, Pálfi Tamás 40, Fogarasi József 10, Simonfi György 10, Balogh Miklós 5, Csép Lajos 10, Csép József 10, Balogh Lőrinc ifj. 10, Simonfi Elek 40, özv. Deutsch Samuné 20, özv. Pálfi Mihályné 10, Csegezi Mózes 20, Balogh Zsigmond 15, Sikó Pál 20, özv. Csegezi Gáborné 20, Gaál Domokos 100, Csép Mózes (G) 20, Kovács Ferenc 10, Kovács László 20, Csép Márton (F) 40, Simonfi Miklós 50, Szép János 5, Lukács Ferenc 10, Balogh Juliska (K) 20, Csegezi Eszter 10, Csép Borbála 10, Csép Ágnes 20, József János 40, Kovács Lőrinc 20, Baranyai Samu 20, Csegezi Máté 20, Balogh Lőrinc 6, Baranyai Pál 10, özv. Csép Mihályné 100, Csongvai Dénes 100, Balogh Mihály 20, Csép Gábor 20, Kiss János (Acs) 20, Balogh Márton 20, Balogh József 10, Tövisi István 40, Benke János 5, Benke Zsigmond 5, Balogh Mihály (P) 10, Csegezi József 20, Kovács Mózes 25, Csép Mihály 10, Bodoczi Balázs 20, Bajka György 10, Benke Máté 6, Szép Bálázs 20, Balogh Sándor 20, Csép Tamás (F) 20, Kiss László 20, Kaszás Gyula 50, Palocsán János 10, Simonfi Mihály 10, Csép Miklós 20, Blényesi Mózesné 20, Szép Gábor 50, Szép István 20, Balogh István (M) 10, Simonfi József 10, Balogh Gyula 10, id. Simonfi József 10, Balogh Tamás (T) 50, Balogh Tamás 50, Balogh Pál 50, Német László 10, Kiss János 20, Benke Mihály 20, Márton István 40, Balogh Sándor 10, Kiss László 10, Bottyán Balázs 20, Simonfi Pál 20, Balogh István 5, Szép Tamás 50, Balogh Balázs 5, Csép Mihály 10, Árkosi Mihály 20, Pálfi Samu 50, Német Ferenc 20, Német Sándor 20, Blényesi Mártonné 50, Bodoczi László 30, Csép László 50, Csép János 60, Bottyán Gábor 40, Székely Tamás 20, Kiss József 30, Csép Samu 40, Bottyán Gábor 20, Csép Eszter 5, Csegezi Márton 40, Jenei Pál 20, özv. Fehér Jánosné 20, Józán Györgyné 60, Jenei Pál (G) 20, Vásárhelyi Samu 13, Simonfi Márton 10, Kaszás Márton 5, Német György 20, Kónya József 20, Simonfi Sándor 50, Köntös István 10, Pálfi Máténé 20, Nagy Sándor 25, Kiss Gábor 20, Fehér Márton 40, Balogh Márton 30, Simonfi Mihály 40, Máté Sándor 100, Székely Miklós 60, Bányai Bálintné 20, Kovács Máté 10, Csép Mihály (F) és Csép Pál 100, Székely János 100, Székely

réhez önkéntesen pénz és természetbeli adományokkal hozzájárulnak. Estéken összejönnek, ruhákat varrnak, karácsonyfára cukorkát és diszt készítenek, csomagokat rendeznek, hogy minden a legpontosabban legyen. A karácsonyfaünnepély értékét nagyban emelte felekezeti-tanító testületünk fáradhatatlan munkája, mert egy igazán élvezetes estélyt szerzett a községháza nagytermét zsufolásig megtöltő közönségnek. Akik ott voltunk, mindnyájan kedves emlékekkel s azzal a benyomással távoztunk, hogy ahol nagy az összetartás és egyházszeretet, ott áldásos munkát lehet végezni. Tartsák erősen kezükbe unitárius nőink az önként felvett zászlót s akkor nem félünk a jövőtől. Nem, mert a megmozdulás nemcsak erkölcsi, hanem anyagi sikert is jelent azon az oltáron, melyen ma a buzgóság tüzének elaludni nem szabad.

Jelenvolt.

Művelődési est Nyárádszentlászlón. A nyárádszentlászlói Nőkszövetsége és az Énekkar február hó 6-án gazdasági előadásokkal kapcsolatosan egy mindenkiben jól sikerült estélyt rendezett. Az eredmény, melyet az estély fölmutatott, arról teszen tanubizonyosságot, hogy a nevezett egyletek vezetői és tagjai kötelességüket hiven és igazán teljesítik s hivatásukat pedig úgy töltik be, hogy munkásságukkal és küzdelmükkel a kicsiny községet a jóban és a nemesben nap-nap után előbbre vigyék.

A szabédi D. F. E. a mult évben is megtette kötelességét. Felolvasó és szavaló összejövetelei mellett kiemelkedő volt a Jókai 100 éves születésének és Kriza halála 50 éves évfordulójának megünneplése. Valósággal ünnepek voltak e napok. A Jókai-ünnepély Pünkösöd 2-ik napján volt nagyszámu érdeklődő jelenlétében. Felolvastak, vagy szavaltak Pálfi Sarolta, Kelemen Elluska, Nagy Zsuzsa, Szabó Rezső. A Kriza ünnepély aug. 28-án tartott a Püspöki vizsgálószerk alkalmával. Imát mondott Kelemen György. Közreműködtek Pálfi Sarolta felolvasással, Nagy Zsuzsika, Kozma Margit Imre Ilus, Gergely Bella, Székely Sándor szavalatokkal. Nagy Anna hegedű kísérettel szépen énekelt el: „Mi füstölög ott a sikon távolban“ és „Bekecs alatt nyárád tere“ kezdetű dalokat. Kelemen Elluska és Balló Sándor nagy hatásu melodramát adtak elő. Kelemen György lelkész kedvesen emlékezett meg a meleg érzésü, költői lelkü püspökről, kit zöld erdő zugása s vadgalamb szólásánál nevelt fel jó anyja. December 13-án az ifjusági D. F. E. is megalakult 50 taggal azzal a lelkes elhatározással, hogy 1926. jan. havában az egylet megkezdi komoly és építő munkáját. **Ugy legyen!**

Karácsonyfaest Szabédon. Jakab Jolán és Kelemen Elluska dec. hó 19-én tündéri látványosságot adtak elő növendéklányokkal. Az előadás igen jól sikerült s annak jövedelme lehetővé tette, hogy dec. 24-én este az iskolás tanulók részére karácsonyfa állíttassék. Nem lehet leírni a gyermeki lélek igaz örömet, amikor kigyultak a fényszórók s felhangzott a karácsonyi ének: „Mennyből az angyal eljött hozzátok“. Kelemen György lelkész megindító beszéde után szavaltak: Székely Póli, Nagy Rebeka, Fodor Ágnes. A szülök is hálasak voltak a szép ünnepségért.

Külföld.

Szellemidézés.

A szellemidézés mindig foglalkoztatott bizonyos mértékben egyeseket, sőt társaságokat is. Mintegy harminc-negyven évvel ezelőtt a hipnotizmus nagy kérdésével a szellemidézés is divatossá kezdett lenni. Egyesek abban a meggyőződésben éltek és élnek, hogy megboldogult kedveseik szellemei, megfelelő médium-közvetítő utján, megjelennek, hírt adván nekünk tulvilági állapotukról, a halál mibenlétéről, sőt bepillantást engednek e földön túli hazába, életbe is. A világháborus és az ezt követő időszakban nagyon megsokasodott azoknak száma, akik elveszített kedveseik szellemével beszélni óhajtanak, akik a szellemek vélt, vagy hitt közléseiben mintegy lelki megnyugvást keresnek, akik kibékülni szeretnének a halál gondolatával, akik sóvárogva ragadnak meg minden oly értesítést, mely azt a reményt kelti bennük, hogy e földi léten túl, egy szebb hazában, a szerető lelkek mégis csak találkozni s egymás viszontlátásának örvideni fognak, akik bizalommal törekszenek nézni a jövő jutalom, vagy rettegve a jövő büntetés elé. Szóval a földön túli lét kérdése és állapota nagyon, de nagyon érdekli az embereket és nem gondolva azzal, hogy egy szerető édes Atya vagy elrejtett azt illetőleg mindent előlünk, vagy pedig a mi földi szemeink nem elég erősek a jövő létet elfedő fátyolon túlhatolni: annak legalább is részleteiről szeretnének felvilágosítást szerezni. Nem elégedvén meg azzal, amit a vallás és bölcsélet adhat, tudni óhajtanák az istenség titkait. Az örökélet és jövő sorsunk kérdése nagyban érdekli a vallást, egyfelől, mert minden vallásban van bizonyos mérvű titokzatosság, másfelől, mert ha bármi kis mértékben is a lelki bizonyosságon kívül, bizonyosság volna szerezhető a jövő lét kérdéséről, az csak erősítené a vallást és vallásosságot, melyet egy idő óta különösen a háboru termelte durva nézetek és az Oroszországból hozott ferde elméletek gyengíteni akarnak. Pedig hát míg az ember ember és keblében vágyódás lesz, míg szellemi, lelki életre is hivatottnak érzi magát, addig vallás mindig lenni fog.

A spiritizmus a vallás körébe nyul bele. Nem szabad ezért azt hibáztatnunk; de nem is szabad egyes jelenségeit, esetleg eseményeit föltétlen hitellel fogadnunk. Amerikában, ahol mindenre elég vállalkozó akad, ahol vagyionokat áldoznak egy-egy eszme kérdésének megoldása érdekében, *intézet* alakult arra is, hogy a szellemidézéssel tudományos alapon foglalkozzanak. Ennek az intézetnek igazgatóját kereste fel egyik amerikai teológiai tanárunk, Edward H. Cutton s tekintettel arra, hogy a szellemidézés kérdése és ennek eredménye a vallást közelről érdekli, többféle kérdést tett az igazgatóhoz. Az igazgató azonban határozottan kijelentette, — ellentétben a hiszékenyekkel, — hogy tudni semmit se tudnak, de a szellemidézés kérdését tudományos kérdéssé kívánják tenni, ha valami

tényleges igazságra rájöhethénk. Meghívta egyuttal teol. tanárunkat, hogy egy következő szellemidéző ülésben vegyen részt s legyen mindennek szem- és fültanuja. Ez ülésről, hol a médium elhalt testvéreinek szelleme jelent meg, említett tanárunk a következő leírást adja:

A szellem semmi oly kérdésre, mely a jövőre vonatkoznék, nem ad feleletet, kijelentvén, hogy egy felsőbb hatalom megtiltotta nekik, hogy felfedjék a jövőt előttünk, még az esetben is, ha azt tudják is. Minden feladatuk az, hogy bebizonyítsák az embereknek, hogy a halál nem az a rém, mint aminek látják. További feladatuk az, hogy meggyőzzék a halandókat arról, hogy *tartsanak ki a jó úton* mindaddig, amig csak lehet, mert valahol és valamikor mindenkinek kell dolgoznia üdvösségéért. Ujra meg újra csak az *igaz életet* és csak a *becsületes gondolkodást* sürgeti a szellem.

— Van-e pokol? kérdezte egy este a társaság egy kíváncsi tagja.

— Van, — felelt a szellem — de hadd mondjam el, hogy mi az. Semmi egyéb nem, mint *átjönni ide* és itt *megtudni*, hogy mi minden jót megtanulhatott volna az ember, míg alkalma volt rá *az életben* és elmulasztotta. De megmondom nektek, azt is, hogy *mi a vallás? A vallás embertársaink segítése; saját kötelességeink teljesítése.* Ti emberek nagyon törekedtek, hogy önmagatoknak tetszedjete; s mégis tiz közül kilencnek ez nem sikerül. Nem vagytok megelégedettek, mert túl szorgalmasan rohantok az *anyagiak* után. Sokan közülünk *itt* boldogok, de azok, akik elhibázták földi életüket, nem boldogok. Higgyétek el, hogy közöttünk csak *szereetet* és *béke* uralkodik. Mi mindnyájan barátok, testvérek vagyunk és segítjük egyik a mást. Mindenki teljesíti az ő feladatát, némelyek a halandókat segítik át ide.

Egy este — írja tanárunk — a szellem sokkal komolyabb volt, mint szokott s egész heveséssel, mintegy hozzám beszélt: „Azok az emberek — mondá a szellem — akik veled tartanak, gyűljenek össze s hirdessék, amit *hisznek* és ne azt, ami rájuk nézve *hasznos*. Ti papok, miért nem hirdetitek az igazságot oly tisztán, amint azt én mondom nektek? Félték a gazdag és előkelő hiveitektől? Az emberek között igen sok egyház van és igen sok hitvallás. Egy egyetemes egyház, amely hiszen, hiszen pedig igazán, megszabadíthatná a világot. Oh, de mennyi időbe kerül, míg csupán egyetlen igazság is belevésődik az emberek értelmébe! Kétezer éve, hogy Jézus tanított s mégis az ő igazságait még ma sem hiszi mindenki! Egyáltalán véve felette sokat csináltak a testből, anyagi javatokból pedig mindezeket a halálkor hátra kell hagynotok.

Ide csak lelketeket, csak szellemi lényeteket hozhatjátok. Ha nem neveltétek lelketeket a földön, azt e hazában kell megkezdenetek. A fő dolog itt is, mint a földön, a *nevelés*.

De mi a *lelkiismeret*? Most egy itteni jó barátunk bennetek beszélő szava, majd teljesen a ti saját tapasztalatotoknak eredménye. . .

A haláltól ne féljete! A halál semmikép sem az, mint aminek a halandó ember gondolja. Mondd meg ezt mindenkinek. De mihez hasonló a halál? úgy vegyétek azt, mintha egy kis szobából egy nagyobb és szebb szobába lépnétek át. A halál után a lélek némelykor álomba esik, mely álom eltarthat 4—5 évig, de sokszor rövidebb ideig is s mikor felébred, úgy találja, mintha egy kórházban volna barátok között, akik segítségére vannak. Közülünk senki se szenved fájdalmat. Nem számítjuk az időt, nálunk nincs nappal és éjszaka, nincs meleg vagy hideg; nincs szükségünk sem ételre sem pihenésre. És ha itt elvégeztük minden munkánkat, fennebb egy magasabb körbe megyünk. Ez már nem meghalás által történik, hanem egyszerűen csak úgy, mint mikor az ember egy ajtón átmegegyen s az ajtó bezárul utána. Azok, akik ily módon távoztak el közülünk, ide visszatérhetnek, visszamehetnek még a földre is, de oda már nagy nehézségekkel.“

A szellem később így folytatta: Nekünk itt dolgoznunk kell és pedig nagyon kell dolgoznunk . . . másik pedig ezeket tevé hozzá: *Ti emberek felette komolyak és aggodalmaskodók vagytok; legyetek vidámabbak, mosolyogjatok és nevésetek többet!*

— Szellem, — mondá a tanár — én beszélni akarok rólad az embereknek, nem kívánsz valamit, hogy mondjak felőled nekik? A felelet ez volt: Mondd meg nekik, hogy én *egy állhatatos lélek vagyok*. Tett egyes kijelentéseket a következő évekre vonatkozólag is.

A magunk részéről ezekhez csak annyit adhatunk, hogy vajha az ily szellem-kijelentések igazak volnának és teljesülnének, mert átalakítják ezek reményeinket és vágyódásainkat s megnyugvást adnának, de egyetlen kijelentés se hozhatna nagyobb áldást a világra s reánk elkerülhetlenül véges lényekre, mint az, ha megérthetnők a halálnak s a jövő életnek mibenlétét. Átalakítaná ez egész valóságos és erkölcsi életünket, átalakítaná az egész emberiségnek földi lényét és életét.

— ó —

Külföldi levél.

Karácsony előtt pár nappal alkalmam nyílt elmenni a szegény gyermekek számára rendezett karácsonyi ünnepélyre. Eszembe jutott a Nőszövetség tavalyi kedves ünnepéje és úgy gondoltam, talán érdeklődéssel fogadnák, ha röviden elmondanám, hogy itt, a messze nagyvilágban, hogy ünneplik ezt a napot.

Az iskola, ahol az ünnepély volt, London egyik legszegényebb negyedében van. Kizárólag szegény gyermekek járnak oda, 5—16 évesig és megfelelő nagyon gondos nevelésben részesülnek. A nagyobbak pedagógiát is tanulnak és segítenek a kisebbek oktatásában. Az osztályban, ahol én voltam, csupán 6—8 éves gyermekek voltak. Igen várakozásteljesen kukucskáltak be a terembe, ahova csak a csengettyűszó után vonultak szépen sorban. Roppant elragadtatással szemléltek a Jézus születését ábrázoló képet és az

előtte égő sok kis gyertyát; ez volt a terem egyedüli disze. A terem közepén álló karácsonyfa egészen kopasz volt, azt a gyermekek diszítették fel az ünnepély végén egy-egy kis saját készítésű ajándékkal, a gyermekkórházbeliek számára.

Az ünnepély maga igen rövid és egyszerű volt. A gyermekek zongora mellett elénekelték pár könnyű kis zsoltárt, közben a tanító-nőjük mondott egy rövid mesét a karácsonyfáról, igen egyszerű, szinte beszélgető stílusban. Azután egy-egy nagyobb fiú vagy leány maga köré gyűjtött 3—4 gyermeket és mondott egy karácsonyi mesét, ami a gyermekek ragyogó arcáról ítélve, a délután fénypontja volt. Végül pedig, mint említettem, feldiszipítették a karácsonyfát. Következő nap minden gyermek kapott valami ajándékot az iskolában; sajnos, erre az ünnepélyre nem tudtam elmenni.

Nagyon ügyesnek találtam az ünnepély rendezését, hangja egészen megfelelő volt; igen nagy figyelmet irányítottak arra, hogy a gyermekek érdeklődését állandóan lekötve tartsák. Maga az eszme pedig, hogy nem az ajándékra, hanem a nemesebb ajándékozásra és a tulajdonképeni szent ünnepre volt helyezve a fősúly, úgy hiszem, nem egészen megvetendő.

Channing House School, 1926. jan. 17.

Diószeghy Erzsébet.

oo

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Határozat. Sz.: 168—1 926. E. K. Tanács a kedei egyházközség 12—1926. sz. jelentéséből méltányoló elismeréssel és örömmel értesül arról, hogy a kedei egyházközséghez tartozó Kiskedében az elmúlt év folyamán Dávid Ferenc Ifjúsági Otthon létesített és az a közszolgálatnak 1926 január 17-én megfelelő ünnepély keretében átadatott. E. K. Tanács a legnagyobb elismerését és köszönetét fejezi ki mindazoknak a nemes szívű adományozóknak, akik a 127.385 leu értékben fölépitett otthon létesítéséhez hozzájárultak s elismerését és köszönetét nyilvánítja az egyházközség vezetőségének is. Vajha a kedei egyházközségben megnyilvánult áldozatkészség nemes például szolgálna mindenütt unitárius hűveinknek! A határozatot közöljük esperes afiával másolati példányban is és az Unitárius Közlöny s Unitárius Egyház szerkesztőségével, mellékelve a lelkész afia 12—1926. sz. jelentését is ez utóbbi kettőhöz, kérve az ügynek közérdekből való megfelelő ismertetését. A magyar Unitárius Egyház Képviselő Tanácsának Kolozsvárt, 1926. évi február hó 11-én tartott üléséből. Püspök helyett: **Dr. Boros György**, főjegyző. **Dr. Mikó Lőrinc**, titkár.

Alapítói díj 500 Leu, minek ellenében az „Unitárius Közlöny” ingyen jár!

Felhívás. A meglepően és váratlanul hamar elfogyott új énekeskönyv küszöbön álló új kiadásával kapcsolatban kértük és kérjük sürgősen a hozzászólásokat és szíves tanácsokat. Tájékoztatásul egyuttal közöljük, hogy természetesen csak annyi és olyan természetű változtatásra szabad gondolni, ami mellett az első kiadás használhatósága se szenvedjen csorbát, de viszont a *szükséges* változtatásokat a szerzett tapasztalatok alapján már most meg kell tenni. A szövegnél az eddig óhajtott változtatások jórészen már megtörténtek, itt meg fogjuk érteni egymást, a dallamoknál azonban nehezebb lesz a dolog. Az eddig beérkezett csekély számú hozzászólások kihagyhatóknak, illetőleg *más* dallammal adandóknak óhajtják (de nem egyértelműleg) a 44., 45., 66., 67., 108., 118., 152., 159., 183., 190., 197., 208., 224., 243., 246., 256., 290. számúakat és a 176—177. közül az egyiket, átírandóknak a 44., 103., 153., 191., 224., 238., 243. számúakat, a 204. énekelhető a 47.-re, a 82.-re irt szövegek pedig a 6.-ra, a 246. két szakasza összevonandó változtatott dallammal. Óhajtanak azonkívül: 1. nagyobb betűket; 2. több alkalmat (pl. papszentelésre, egyházi tisztviselő beiktatására); 3. halotti éneket jóval többet, hosszabbakat és külön alkalmakra írottakat is; 4. függetlenül újabb énekeket egyházi ünnepélyek, vallásos estélyek stb. alkalmára, összhangos éneklésre valókat; 5. saját szerzeményű dallamokat és szövegeket küldenek. Minthogy a szerkesztést és kiadást közmegelegedésre, a legnagyobb nyilvánosság ellenőrzése mellett, a különféle vélemények meghallgatása és lehető összeegyeztetése alapján szeretném eszközölni, minél több hozzászólást kérek, az arra illetékesektől szinte kötelező leszavazást. A technikai kivitelre vonatkozólag is hálásan venném a jó tanácsot és segítséget. S a kifogásoltakra, ha lehet, rögtön a *jobbát* is.

Pálffi Márton.

Kolozsvári kollégiumunkban jan. 31-én a leányotthonban leánynevelésünk irányításával foglalkozó nőink az igazgató támogatása mellett szépen és nemes modorban lefolyó teaestélyt rendeztek, hol imát és vallásos intelmeket dr. Boros György főjegyző, beszédet dr. Ferencz József felügyelőgondnok mondott. Kedvesen emlékezett meg Perczelné Kozma Flóráról Ürmösi Károlyné urnő, külföldön tanuló unitárius leányunk levelét ismertette dr. Kauntzné Engel Ella urnő s dr. Borbély István igazgató nemesen szép költemények felolvasásával szórakoztatta a jelenlevőket. Gondolatunk szerint leánynevelésünk a legjobb irányban halad. — Febr. 20-án este a főgimn. növendékeinek rendeztek nagyon sikerült teaestélyt. Ez alkalommal imát dr. Kiss Elek dékán, megnyitót dr. Várady Aurél felügy. g. mondott s Perczelné Kozma Flóráról felolvasott dr. Boros György főjegyző és Berde Mózsáról szabad előadást tartott Vári Albert vallástanár. Igazgató ismertette a teaestély célját, mely a főgimn. életének családiassá tételét szolgálná. Jó irányítás mellett ettől is a legjobb eredményeket várjuk.

A kereszteri főgimn. szegény tanulói segítésére a köri D. F. fiókegylet az egyházközség Nőkszövetségével együtt egy jól sikerült műsoros estélyt rendezett febr. 6-án. „Az unitárius anya hívátása“ (megjelent az U. Egyház 1926. febr. számában) címen főgondnok urunk mélt. dr. Ferenczy Géza tartott felolvasást, szerepelt még a helybeli filharmonikus társaság, a főg. ifjusági énekkara, Vargha Ella, Miklós Géza és Szentmártoni Kálmánné. Jelenetet adtak elő Vargha Irma, Lőrinczi Géza, Nagy István, Halexyl Alfréd, Szöke Gábor, Nagy Anna. Ujváry Elvira zongorakisérete mellett ének- és táncduettek mutatott be Mátéffy Tercsi és Rácz István. Az unitárius nők énekkara zárta be a tartalmas és mindenekben jól sikerült műsort. Az énekkarok kiváló eredménye Lőrinczy Géza és Nagy Lajos tanárok buzgóságát dicséri. Mindent az ifjuság jó neveléséért!

Halálozások: *Benedek Jánosné*, szül. Koszti Kelemen Éva, Benedek János lelkészjelölt édesanyja jan. 29-én elhunyt. Pihenése legyen csendes. Hátramaradottaknak részvétünket nyilvánítjuk. — *Ugron Ákos* ny. főispán, közéletünk egyik régi kimagasló alakja, ki — bár nem volt unitárius — Egyházunkért is tevékenységet fejtett ki, január 26-án jobblétre szenderült. Sok ismerőse gyászolja. Legyen pihenése áldott és csendes.

Dr. Nagy Károly ref. püspök febr. 16-án súlyos szenvedések után megszűnt élni. Hogy ki volt ő a ref. egyháznak és az erdélyi magyarságnak, azt mind jól tudjuk. Egyik legnagyobb emberét vesztette el benne a magyarság. Meg is látszott hatalmas arányu temetésén, amelyhez hasonló nem sok lehetett Kolozsváron. Olyan felvonulást és akkora tömeget olyan méltósággal végig hömpölyögni az utcákon nem mindennap és nem mindenki láthat. Sokat fáradozó testének, lelkének adjon a mi Atyánk boldog pihenést és nyugalmat s pótolja ki a nagy veszteséget a testvéregyházban is és a magyarság részére is!

Fodor Sándor 76 éves atyánkfia az Aranyábece és az Erkölcsei szabályok egy-egy példányát saját írásában beküldötte szerkesztőségünknek Szabédról, miért neki hálás köszönetet mondunk.

Ütő Lajos kereszteri lelkész afia lett az Unitárius Egyház szerkesztője íj. Máté Lajos után s munkájához, nemes feladatához sikert kívánunk.

Dr. Boros György: Szívemet hozzád emelem, női imakönyv, **Csifó S.:** Szentábrahámi imádságos könyve, **Vári Albert:** Imádságos könyv kaphatók szerkesztőségünkben.

Örömmel vettük a hírt, hogy a kereszteri unitárius egyházkör dr. Elekes Domokos afiát febr. 6-án tartott gyűlésében egyhángulág felügyelőgondnokának választotta. Már is sokat munkált, fiatal, tettekéss, erősakaratu és a közügyért élő és égő férfit ismerünk meg benne s ilyenekre van szüksége Egyházunknak, ha nemcsak fennmaradni, hanem fejlődni is akar. Isten adjon erőt neki közügyeink odaadó istápolására.

E. K. Tanács hivatalos közleményei, valamint az ezekre vonatkozó **Emlékeztető** a folyó évben nem az Unitárius Közlönyben jelennek meg, hanem külön küldetnek el rendeltetési helyeikre. Ha bármely hónap 7-ig az Emlékeztető nem érkeznék meg postán valamely lelkészi hivatalhoz, azt lelkész afiai sürgessék meg E. K. Tanácsnál.

Adomány. dr. Máthé István oklándi atyánkfia az egylet céljaira 500 leut ajándékozott. Fogadja az egylet nyilvános köszönetét.

Szerkesztői üzenet: Referensnek Martonosba tisztelettel ízenjük, hogy mi a kézhez kapott jelentéseket mind leközlöttük s ha a közlemény nem jelent meg, akkor azt meg sem kaptuk.

Mindenkitől várjuk a közleményeket, cikkeket, híreket stb.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába január 20-tól február 20-ig tagsági és előfizetői díjat fizettek 1924-re: Szénási Ferenc Dés, Kiss Károly, Bodor Ferenc Vargyas, Nagy Sándor Sármás, Lőrinczy Dénes Lupény. 1925-re: Ifj. Molnár András Dombó, Benczédi Ferenc Tarcsafalva, Marosi Mátyásné Szeben, Dezső János Kolozsvár, István Lajos Marosvásárhely, Kovács István, Unitárius egyházközség, Antoni Józsefné, Szász Gábor, Főri Jenőné, Imre Mihályné, ifj. Imre G. Mihály, Imre Sándorné, Imre Jánosné, Kolcsár Mártonné, Kolcsár János, Asztalos József, Kondrát Jenőné, Révész József, Márkos János, Kádár M. József, Imre Zsófia, Fülöp József, Kádár G. Istvánné, Szász Istvánné Olthévíz, Balázs Ernő Kolozsvár, Nagy Sándor Sármás, Lőrinczy Dénes, Ambrus Kálmán Lupény, Varga Sándor Segesvár. 1926-ra: Ifj. Molnár András Dombó, Dombi János Homoródszentpál, Ambrus Pál Székelyudvarhely, Pásztorné Rostás Róza Torda, Ágh Ferenc Kolozsvár, Benczédi Ferenc Tarcsafalva, Bartha Zsigmond Pavó, Szinte Lajos, Id. Szentgyörgyi János, Csulak Károly Szeben, Unitárius egyházközség Fogaras, Tóth Ferenc, Ferenc Istvánné Brassó, Unitárius Főgimnázium Könyvtára Székelykeresztur, Csép Anna Kolozsvár, Fekete Mózes Szentábrahám, dr. Pereki János Torda. Boros Mózes Iszló, István Lajos Marosvásárhely, Kozma Miklós Oklánd, Gergely Sándor Medgyes, dr. Zsakó Andor Kőhalom, Nagy Sándor Sármás, Rend Lajos Lupény, Sigmund Ilona jobbágyfalva, Szabó Rebeka Szabéd, Ferenci Sándor Alsóháza, Székely Sándor, Özv. Tarcsafalvi Albertné Vargyas. 1927-re Ambrus Pál Székelyudvarhely és Vargyasi Dávid Ferenc Egylet. Alapítói díjban fizettek: Szász Sándor Olthévíz 100 L; Blázs Józsefné Kolozsvár, dr. Zsakó Andor Kőhalom és özv. Tóbis Simonné Marosujvár 500—500 L-t. Kolozsvár, 1926 február 20-án. *Gálfi Lőrinc* pénztárnok.

Szerkesztik: Dr. Kiss Elek, Pap Domokos, Pálfői Márton, Dr. Varga Béla.

Előfizetési ár: Egész évre 40 L. Magyarországra 60 L. Egyes szám ára 5 L. Akik a 40 L-t egy évszegen előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintenek. Örökös alapítódíj 500 L. Minden pénz *Gálfi Lőrinc* egyleti pénztárhoz küldendő.

Nyomatott „Corvin“-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz

